

Reactie Vereniging Openbaar Onderwijs ten behoeve van het Algemeen Overleg 'doorstroom/stapelen/toelatingsbeleid' op 18 mei 2011

De praktijk

Relaas van een moeder bij 0800-5010 (de landelijke informatie- en adviesdienst voor ouders): Haar zoon zit op een brede scholengemeenschap in Haarlem (vmbo-tl, havo, atheneum, gymnasium) in klas 4 vmbo. Hij vertoonde in eerdere perioden op het voortgezet onderwijs ongemotiveerd gedrag. Dat is volgens zijn moeder veranderd. Hij had inmiddels 'het licht gezien en is in 4 vmbo hard gaan werken'. Het resulteerde in een gemiddeld schoolexamencijfer van een 6,8. Hij wil na zijn vmbo-examen graag verder op de havo. Hij vroeg dat aan op zijn school. De school wees eind april het verzoek al af onder andere 'op basis van een te laag gemiddelde'. In de schoolgids staat inderdaad over de instroomeisen: "Een leerling die wil worden toegelaten moet in ieder geval op de dag dat de schoolexamencijfers naar de inspectie worden gestuurd (april 2011) gemiddeld over alle vakken een 7 staan." Hij komt 0,2 gemiddeld tekort. Zijn examenuitslag doet er niet meer toe. Een andere school in Haarlem werd aangeschreven. Ook die school weigerde, met als reden dat 'we het advies volgen van de huidige school'. Fijn, zo'n allesomvattende demotivatie en nog wel vlak voor het eindexamen.

De Vereniging Openbaar Onderwijs heeft eerder de voorkeur beargumenteerd voor een ongeclausuleerde overgang van een leerling met een diploma vmbo-tl/mavo naar de havo. Naar de mening van de Vereniging Openbaar Onderwijs moet het primaat voor de keuze door te stromen naar de havo liggen bij de leerling en de ouders. Anders gezegd, een diploma vmbo-tl is waardevol en moet onverkort recht geven op toegang tot het havo. De school heeft een buitengewoon belangrijke adviesfunctie met betrekking tot deze overgang. Het bestaande verbod op zittenblijven van doorstromers naar havo-4 kent geen ratio en moet wat de Vereniging Openbaar Onderwijs betreft snel tot het verleden behoren.

Recht doen aan ambitie van jongeren én de zorg van de scholen

Naar aanleiding van het debat van uw Kamer in november 2010 en de daar ingediende moties hebben wij u aanbevolen een overweging in de motie Van der Ham c.s. om te bouwen naar een dictum.ⁱ De overweging veronderstelt dat scholen bij twijfel over de slagingskansen van een leerling op het havo goede voorlichting en een dringend advies moeten geven én ter voorbereiding en toelating in havo 4 van de leerling actieve bijscholing kunnen verlangen. De Vereniging Openbaar Onderwijs wil daar aan toevoegen dat de leerling daarbij niet moet worden opgezadeld met extra kosten. . Op deze wijze wordt het leerrecht van de leerling geborgd. Het doet naar de mening van de Vereniging Openbaar Onderwijs recht aan de ambities van jongeren en tegelijkertijd aan de begrijpelijke zorg, die er leeft op veel scholen voor voortgezet onderwijs over de kansen van deze leerlingen op de havo. Jaarlijks maken circa 1100 leerlingen de overstap. In het debat wordt veelal het accent gelegd op de constatering dat een kwart van deze leerlingen het diploma niet haalt. Daarin wordt vervolgens de legitimatie gevonden om de overstap te blijven clausuleren. De Vereniging Openbaar Onderwijs geeft er de voorkeur aan om te constateren dat 825 leerlingen het wel halen.ⁱⁱ Wanneer de clausulering wegvalt zullen meer leerlingen de overstap maken en de eindstreep halen. Die winst is eenvoudig te boeken.

Willekeur blijft bestaan

In de antwoorden op Kamervragen stelt de toenmalige staatssecretaris (nu minister) met nadruk het 'een kwalijke zaak te vinden dat VO-scholen verschillende standaarden hanteren voor leerlingen die in *een en dezelfde klas zitten*'ⁱⁱⁱ en het belangrijk te vinden dat het 'schoolbeleid transparant is en voor alle leerlingen *op een school gelijk*' (cursief door de Vereniging Openbaar Onderwijs).^{iv} De beoordeling door docenten van werkhouding, gedrag, motivatie en andere subjectieve beoordelingen maken het niet mogelijk dat het 'schoolbeleid transparant en voor alle leerlingen op een school gelijk is'. De staatssecretaris vindt het kennelijk ook een goede zaak dat *tussen* scholen verschillen blijven bestaan. Elk subjectieve beoordelingscriterium zorgt er voor dat willekeur blijft bestaan. Elke eis bovenop het diploma vmbo-t zorgt er voor de devaluatie van het diploma.

Alweer dreigt een code, die niet werkt

In de brief van 29 april 2011 geeft de minister aan dat zij een toelatingscode wil instellen, ontwikkeld door de VO-raad met de sector. In het najaar van 2011 moet deze klaar zijn. De ervaring leert dat de meeste codes, convenanten en intentieverklaringen, die de autonomie van betrokkenen beperken dan wel extra inspanningen vergen in het geheel niet werken. De Vereniging Openbaar Onderwijs voorspelt met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid dat ook deze code niet werkt. Als recent voorbeeld dient 'gedragscode schoolkosten' van dezelfde VO-raad. De Onderwijsinspectie constateerde dat 'de uitvoering van de code zeer te wensen overlaat' (april 2010) en dat slechts 2% van de scholen zich houdt aan de wettelijke bepalingen over de schoolkosten voor ouders. De VO-raad riep op basis van de gedragscode een witte lijst schoolkosten in het leven, waarop - ondanks de bevindingen van de inspectie- 600 scholen(!) zich zelf hadden geplaatst.

Met een code wordt een effectieve en voortvarende oplossing om de bestaande willekeur met betrekking tot de toelating tussen scholen voorsnog in de koelkast gezet. Daar waar de minister in antwoord op Kamervragen (zie de eerder aangehaalde antwoorden op vragen van Çelik en Van der Ham c.s.) nog aangaf dat de Inspectie in het tweede kwartaal van 2011 onderzoek doet naar de eenduidigheid en helderheid van de toelatingseisen, is deze controle nu verschoven naar 2012.^y De huidige minister zegde in 2010 aan de Vereniging Openbaar Onderwijs toe dat wanneer een code niet binnen twee jaar werkt zij met wettelijke maatregelen komt. De code werkt nu niet en straks niet. Er is daarom geen enkele reden om te wachten met wettelijke maatregelen, die elke clausulering anders dan het vmbo-t-diploma voor toelating tot havo-4 verbieden.

De belangrijkste punten op een rij

Samenvattend beveelt de Vereniging Openbaar Onderwijs u aan:

- Aan te dringen op een ongeclausuleerde overgang van een leerling met een diploma vmbo-tl/mavo naar het havo. Ook het verbod op zittenblijven van doorstromers in havo-4 zal snel tot het verleden moeten behoren.
- af te zien van een code, waarvan op voorhand vaststaat dat die niet werkt;
- in de huidige wet- en regelgeving op te nemen dat scholen goede voorlichting en een dringend advies geven aan leerlingen die de overstap willen maken;
- én dat zij na toelating van de leerling ter voorbereiding en tijdens bijscholing aanbieden en deelname daaraan kunnen verlangen, zonder extra kosten voor de leerlingen (en/of de ouders).

ⁱ Zie de brief van de Vereniging Openbaar Onderwijs van 15-11-2010 te vinden op <http://www.voo.nl/page/onderwijsbeleid/Commentaar>

Het betrof de motie:32 500 VIII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2011, Nr. 25 MOTIE VAN HET LID VAN DER HAM C.S. Voorgesteld 11 november 2010.

Bedoeld wordt de overweging: "(...) van mening, dat scholen bij twijfel over de slagingskans een leerling goede voorlichting en dringend advies dienen te geven en actieve bijscholing kunnen verlangen; (...)"

ⁱⁱ Overstap Vmbo naar havo, de sector aan zet, Advies VO-raad, Januari 2011

ⁱⁱⁱ 2010 Z17720 Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Van der Ham (20 december 2010)

^{iv} 2010 Z17813, Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Çelik (20 december 2010) en 2010 Z17720 Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Van der Ham (20 december 2010)

^v Brief van de minister van 29 april